

TEMA 6. LES FONTS DEL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

1. L'autonomia del dret de la Unió Europea i el seu sistema propi de "fonts del dret"
2. El dret originari de la Unió Europea
3. Els actes jurídics adoptats per les institucions de la Unió Europea
4. El Dret internacional en l'ordenament jurídic de la Unió Europea
5. Les relacions de jerarquia

1. L'autonomia del dret de la UE i el seu propi sistema de “fonts del dret”

- TJUE: el DCE (DUE) és un ordenament jurídic autònom, tant respecte del dret intern dels estats com del DI.
 - Sentència Van Gend en Loos (5/2/1963) autònom respecte del dret intern com un nou ordenament jurídic de DI (el Tractat CEE amb efectes directes als justiciables és més que un mer tractat internacional i els estats membres li han reconegut eficàcia per a ser invocat davant els òrgans nacionals).
 - Sentència Costa c. ENEL (15/7/1964) autònom respecte del DI perquè és un ordenament jurídic propi.
- Repercussions jurídiques de l'autonomia del DUE:
 - El DUE tindrà un sistema propi de fonts del dret i procediments normatius.
 - El DUE té les seues pròpies normes reguladores de les relacions amb el dret intern i de la forma d'incorporació de les normes jurídiques internacionals.

2. El dret originari de la UE

- Des d'inici de la construcció europea, divisió:
 - Dret originari (primari) de la UE: tractats constitutius i reformes, i els principis generals del dret identificats pel TJUE.
 - Dret derivat (secundari) de la UE: actes i normes jurídiques adoptades en desenvolupament de les previsions dels tractats i de les reformes. Dos grups:
 - ❖ Dret derivat institucional: actes jurídics adoptats per les institucions, amb base jurídica en els tractats i seguint els procediments normatius previstos.
 - ❖ Normes internacionals incorporades al DUE.

2.1. Els tractats constitutius

a) Naturalesa jurídica

- Autèntics tractats internacionals subscrits entre estats i regits pel DI (Convenció de Viena sobre el dret dels tractats de 1969): voluntat sobirana dels estats conforme les seues normes constitucionals (ratificació). També és necessària quan les reformes:

- Admissió d'un nou estat membre i modificacions acta adhesió.
- Retirada estat membre.
- Modificacions per decisions adoptades pel Consell Europeu (decisió sobre defensa comuna i decisions a través del procediment de revisió simplificat de l'art. 48.6 TUE).
- No són formalment una constitució, però és cert que tenen una dimensió constitucional: creació d'una OI supranacional, que es manifesta en els seus continguts (principis, objectius, competències, marc institucional, distribució de funcions).

b) Identificació dels tractats constitutius i les seues reformes

- Com a autèntics tractats internacionals, continuen vigents mentre no n'expire la vigència-derogació-modificació per normes posteriors de la mateixa naturalesa.
- En vigor:
 - Tractats constitutius originaris de les tres CE: parcialment en vigor parts del TCEE i TCEEA (evolució diversa):
 - ❖ TCEE: després de l'entrada en vigor del Tractat de Maastricht, va passar a denominar-se TCE. I després de l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa, és l'actual TFUE.
 - ❖ TCEEA: després de l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa, no forma part de la UE. OI amb personalitat jurídica pròpia, independent i separada UE.

- Reformes dels tractats que responen a la necessitat d'aprofundir en la integració europea:
 - ❖ Al marge dels procediments de revisió:
 - ✓ Conveni de 1957 sobre determinades institucions comunes a les Comunitats.
 - ✓ Tractat de 1965 que estableix un consell únic i una comissió única.
 - ✓ Tractat de 1970 que modifica determinades disposicions pressupostàries.
 - ✓ Tractat de 1975 que modifica determinades disposicions financeres.
 - ✓ Tractat de 1975 pel qual es modifiquen determinades disposicions del Protocol sobre l'Estatut del BEI.
 - ✓ Decisió 76/787/CECA, Euratom, de 20/9/1976 relativa a l'elecció dels representants de l'Assemblea per sufragi universal.
 - ✓ Decisió 2007/436/CE, Euratom, del Consell sobre sistema de recursos propis de les Comunitats.
 - ✓ Carta de Dret Fonamentals de la Unió Europea.
 - ❖ Ajustades als procediments de revisió:
 - ✓ AUE.
 - ✓ Tractat de Maastricht.
 - ✓ Tractat d'Amsterdam.
 - ✓ Tractat de Niça.

- ✓ Tractat de Lisboa.
- ✓ Reformes puntuals del Tractat de Lisboa:
 - Protocol pel qual es modifica el Protocol sobre disposicions transitòries, annex al TUE, al TFUE i al TCEEA.
 - [Decisió 2011/199/UE, del Consell Europeu de 25/3/2011, que modifica l'article 136 del TFUE en relació amb un mecanisme d'estabilitat per als estats membres amb moneda euro.](#)
 - [Protocol sobre les preocupacions del poble irlandès respecte del Tractat de Lisboa.](#)
- Reformes dels tractats que responen a la necessitat d'ampliar les comunitats o la UE: 7 processos d'ampliació (tractat d'adhesió i acta d'adhesió en la mesura que modifiquen els tractats constitutius formen part del dret originari).
- Finalització de l'aplicació dels tractats a un estat membre:
 - ❖ Dinamarca respecte a Groenlàndia (Protocol de règim especial aplicable a Groenlàndia de 13/3/1984).
 - ❖ Acord de retirada del Brèxit?. **NO és dret originari.**

c) Àmbit d'aplicació

i. Ratione materiae

- La UE només té les competències atribuïdes als tractats constitutius pels estats (art. 5 TUE) i en la manera atribuïda (art. 2 a 6 TFUE). Per tant, per tal d'examinar l'àmbit material d'aplicació del DUE, s'haurà d'examinar si es respecta el principi d'atribució de competències (limitació) i si es respecta la manera d'atribució.

ii. Àmbit d'aplicació ratione temporis

- Inici i final vigència dels tractats:

- Inici: tant els tractats constitutius com les reformes contenen una disposició expressa sobre la data d'entrada en vigor (condicionada a la ratificació de tots els estats membres).
- Final: vigents mentre no incorreguen en causa de nul·litat o de terminació de tractats enumerats taxativament en la Convenció de Viena de 1969, i mentre les seues disposicions no hagen estat reformades, complementades o adaptades per tractats posteriors.
 - ❖ Excepció: TCECA acabament als 50 anys entrada en vigor (7/2002). La resta duració il·limitada.

iii. Àmbit d'aplicació racione loci

- Convenció de Viena sobre el dret dels tractats 1969: un tractat internacional serà obligatori per a cadascuna de les parts pel que fa a la totalitat del seu territori, llevat que es manifeste una intenció diferent.
- Àmbit d'aplicació del DUE: combinació diversos criteris:
 - Els tractats constitutius i el DUE s'aplica en els territoris europeus dels 27 estats membres art. 52.1 TUE.
 - Art. 52.2 TUE i 355.1-4 TFUE: També s'aplica amb peculiaritats:
 - ❖ Territoris sota sobirania d'un estat membre considerat "regió ultraperifèrica" amb les condicions d'aplicació de l'article 349 TFUE.
 - ❖ Països i territoris d'ultramar inclosos en l'annex II del TFUE (només se'ls aplica la IV part del TFUE).
 - ❖ Territoris europeus les relacions exteriors dels quals les assumeix un estat membre.
 - ❖ Illes d'Aaland (condicions previstes en el Protocol núm. 2 Acta d'adhesió 1994).
 - No s'aplica al territori dels estats membres exclòs expressament del seu àmbit d'aplicació.
 - El Consell Europeu pot (per unanimitat) modificar l'estatut de la UE respecte a alguns països i territoris danesos, francesos i neerlandesos que tinguen la condició de regions ultraperifèriques o de les incloses en l'annex II del TFUE.

- Possibilitat d'acords d'associació: Tractat EEE (normes del mercat interior aplicables als estats membres de l'AELC-Islàndia, Liechtenstein i Noruega).

iv. Àmbit d'aplicació racione personae

- TJUE: els tractats constitutius creen drets i obligacions aplicables als estats membres i als particulars (persones físiques i jurídiques-qualsevol nacionalitat-activitats dins l'àmbit d'aplicació del DUE-persones físiques i jurídiques nacionalitat estat membre).

2.2. Els procediments de revisió dels tractats constitutius

- Art. 48 TUE

- Procediment de revisió ordinari: abast general (qualsevol disposició TUE-TFUE).
- 2 procediments de revisió simplificats: disposicions concretes TUE-TFUE.

a) Procediment de revisió ordinari

- Tres fases: elaboració projecte de revisió, negociació internacional, ratificació i entrada en vigor.
 - Elaboració projecte revisió:
 - ❖ Iniciativa: qualsevol estat membre, PE o Comissió.

- ❖ Procediment: presentació projecte al Consell—remissió al Consell Europeu i notificació als parlaments nacionals. El Consell Europeu té l'última paraula sobre la tramitació del projecte (consulta PE i Comissió): decisió per majoria simple examen de les modificacions proposades—Convocatòria Convenció representants parlaments nacionals, caps d'estat i de govern, PE i Comissió (modificacions institucionals àmbit monetari: consulta BCE). Adoptarà per consens una recomanació adreçada a la Conferència de representants estats membres (CIG).
- Negociació internacional: president del Consell convoca CIG per aprovar de comú acord les modificacions a introduir-se en el tractat (unanimitat). Des de Maastricht: Tractat + protocols annexos que contempen situacions peculiars d'un estat membre donant-li un tracte diferenciat.
- Ratificació i entrada en vigor: ratificació de tots els estats membres (normes constitucionals).

b) Procediments de revisió simplificats.

i. La revisió de la tercera part del TFUE

- Primer procediment de revisió simplificat: III part TFUE.
- Límit: augment de competències UE als tractats.
- Actualment: reforma de l'art. 136 TFUE.

- Iniciativa: govern de qualsevol estat membre, PE o Comissió.
- Procediment: presentació projecte al Consell Europeu---Consell Europeu (prèvia consulta PE, Comissió, BCE si cal) decisió per unanimitat.
- Entrada en vigor: aprovació per estats membres.

ii. La revisió de dos aspectes institucionals

- Art. 48.7 TUE reforma de dos aspectes institucionals:
 - Supòsits que TFUE o títol V TUE (regulació PESC) disposen que el Consell es pronuncie per unanimitat en un àmbit o cas determinat: Consell Europeu pot adoptar decisió autoritzant el Consell a pronunciar-se per majoria qualificada. Límits:
 - ❖ Decisions amb repercussions militars o en l'àmbit de defensa.
 - ❖ Decisions relatives al sistema de recursos propis de la UE.
 - ❖ Adopció reglament fixant marc financer plurianual.
 - ❖ Casos d'exercici clàusula d'imprevisió.
 - ❖ Decisions relatives a l'existència violació greu i persistent valors art. 2 TUE per un estat membre.
 - Casos en què el TFUE disposa que el Consell adopte actes legislatius d'acord amb el procediment legislatiu especial: Consell Europeu pot adoptar decisió autoritzant l'adopció via el procediment legislatiu ordinari. Límits:

- ❖ Decisions relatives al sistema de recursos propis de la UE.
 - ❖ Adopció reglament fixant marc financer plurianual.
 - ❖ Casos d'exercici clàusula d'imprevisió.
 - ❖ Decisions relatives a l'existència violació greu i persistent valors art. 2 TUE per un estat membre.
- Iniciativa: només Consell Europeu---transmissió als parlaments nacionals (6 mesos per a oposar-se)—decisió per unanimitat prèvia aprovació PE (majoria dels membres).

c) Altres procediments de reforma

- Altres procediments:
- Adquisició condició estat membre (art. 49 TUE).
 - Retirada estat membre (art. 50 TUE).
- Altres casos: decisió per unanimitat Consell Europeu i aprovació estats membres (decisió defensa comuna; modificació àmbit espacial d'aplicació dels tractats).
- Altres casos: reformes puntuals mitjançant actes del Consell (aprovació i ratificació estats membres).
- Estatuts SEBC-BCE-TJUE-BEI (protocols integrants en els tractats constitutius): reformats mitjançant actes PE-Consell procediment legislatiu ordinari o legislatiu especial.

- Modificació dels tractats pels estats membres per procediments propis del dret internacional (art. 6 TUE).

2.3. Els principis generals del dret

- Ús pel TJUE induint-los del DI, dret intern estats membres i d'una interpretació sistemàtica i teleològica del DUE mateix.
- Importància fonamental en el DUE que els fa ser considerats com a dret originari encara que no codificats.

3. Els actes jurídics adoptats per les institucions de la Unió

3.1. *Concepte i classificació*

- En exercici competències: diverses classes d'instruments jurídics en desenvolupament tractats constitutius (dret derivat institucional).
- Tractat de Lisboa: complicació del sistema de classificació. Tres classificacions:
 - En atenció al fet que els tractats descriuen o no les característiques i efectes jurídics dels actes:
 - ❖ Actes típics: característiques definitòries i efectes jurídics predeterminats en les normes constitutives UE. Des de Lisboa, es poden distingir en el TFUE:
 - ✓ Actes típics tradicionals (art. 288.1 TFUE).
 - ✓ Acords interinstitucionals (art. 295 TFUE). En realitat, no són actes jurídics sinó acords.
 - ❖ Actes atípics: existència no prevista als tractats.

- En atenció als efectes jurídics que produeixen:
 - ❖ Actes vinculants: reglaments, directives i decisions (art. 288.2-4 TFUE).
 - ❖ Actes no vinculants: recomanacions i dictàmens (art. 288.5 TFUE).
 - ❖ Actes que poden o no ser vinculants: actes atípics i acords institucionals (art. 295 TFUE).
- En atenció al procediment normatiu utilitzat per a la seua adopció:
 - ❖ Actes legislatius: actes vinculants adoptats mitjançant un procediment legislatiu (ordinari o especial).
 - ❖ Actes no legislatius (*a sensu contrario*, 289.3 TFUE): TFUE tan sols es refereix a aquesta categoria en dues ocasions:
 - ✓ Actes delegats art. 290.1 TFUE.
 - ✓ Art. 297.2 TFUE.

També són actes no legislatius:

- ✓ Decisions dels Consell Europeu.
- ✓ Decisions del Consell en l'àmbit PESC.
- ✓ Actes BCE amb efectes jurídics.
- ✓ Tot acte derivat que produeix efectes jurídics i no s'adopte mitjançant procediment legislatiu.

- TJUE: l'autèntica naturalesa d'un acte institucional no depèn de la seua denominació, sinó de les seues característiques pròpies.

3.2. Caràcters generals

a) La motivació

- Art. 296.2 TFUE: requisit formal de validesa dels actes jurídics (causa nul·litat). Tres elements a motivar:
 - Tot acte ha d'especificar la seua base jurídica: disposició o disposicions del tractat que li serveixen de fonament. Garantia principi d'atribució de competències.
 - Tot acte ha d'indicar les principals fases del procediment per a la seua adopció: garantia principi de distribució de competències i idoneïtat del procediment normatiu.
 - Motius o raons per a la seua adopció: s'ha d'adaptar a la naturalesa de l'acte i mostrar de manera clara i inequívoca el raonament de la institució, i justificar el compliment del principi de proporcionalitat (i subsidiarietat si és necessari). Respon a una doble finalitat:
 - ❖ Aplicació pràctica del principi de transparència.
 - ❖ Facilita control TJUE.

b) La publicació i la notificació

- No és un requisit de validesa, sinó d'eficàcia, derivat del principi de seguretat jurídica (principi general del dret). TJUE:
 - Permet als interessats conèixer amb exactitud l'abast de les seues obligacions.
- Des de Lisboa: Sèrie L del DOUE, agrupats en dues seccions:
 - Actes legislatius/Actes no legislatius.

c) L'entrada en vigor

- Actes que es publiquen: data que fixen en publicació. A falta: 20 dies.
- Actes que es notifiquen: quan es reba la notificació.

3.3. Les classes d'actes institucionals

a) Els actes jurídics vinculants

i. Els reglaments

- Acte institucional més complex i eficaç.
- Art. 288.2 TFUE: tres característiques:
 - Abast general: s'aplica de manera abstracta a totes les persones que entren en el seu camp d'aplicació, determinades objectivament.
 - Obligatorietat de tots els seus elements: s'imposa íntegrament a les institucions, estats membres i particulars.

- Directament aplicable en tots els estats membres: aplicació simultània i uniforme a tota la UE sense cap acte de recepció o d'incorporació als ordenaments interns, i crea immediatament dret i obligacions per als particulars davant autoritats nacionals (efecte directe vertical) i amb altres particulars (efecte directe horitzontal).
- Però: mesures d'execució delegades als estats (art. 291.1 TFUE).

ii. Les directives

- Acte institucional més original i polèmic en la seua aplicació pràctica.
- Art. 288.3 TFUE: obliga l'estat membre destinatari quant al resultat deixant, però l'elecció dels mitjans i de la forma a les autoritats nacionals. Tres característiques:
 - No té abast general ni efecte directe: mai crea per si sola obligacions als particulars, només per a l'estat membre destinatari (un, diversos, tots).
 - Obligatorietat parcial o limitada: només obliga quant al resultat a aconseguir.
 - Exigeix la intervenció de l'estat destinatari per a produir el resultat i ells han de procedir a la transposició al seu dret intern, en el termini fixat en cada directiva. Llibertat d'elecció condicionada:
 - ❖ Pel resultat perseguit i pel termini prescrit.
 - ❖ Pel grau de precisió de cada directiva.
 - ❖ Mitjans adequats i sense ambigüitats per als particulars.

iii. Les decisions

- Tractat de Lisboa: canvi de naturalesa.
- Art. 288.4 TFUE: obligatòria en tots els seus elements. Pot ser:
 - Individual: designar destinataris.
 - Abast general: tots els estats o sense designació.

b) Els actes jurídics no vinculants

- Art. 288.5 TFUE: la no vinculatorietat tan sols significa que el contingut no és obligatori (incompliment no implica sanció) i estan exclosos del control de legalitat TJUE.

i. Les recomanacions

- Finalitat: indicar o suggerir als destinataris una conducta o comportament a seguir. TJUE:
 - Quan les institucions no es troben facultades per a adoptar actes obligatoris.
 - Quan les institucions consideren que no és oportú dictar disposicions més vinculants.
- Competència: Consell i Comissió (art. 292 TFUE); BCE (art. 132.1 TFUE) i PE (art. 36 TUE); també Alt Representant UE per AE i PS (art. 218.3 TFUE).
- Efectes jurídics: no són obligatòries ni tenen efecte directe, però els jutges nacionals les tindran en compte per a resoldre litigis (interpretació disposicions nacionals o completar disposicions UE amb efectes vinculants).
- “Recomanacions preceptives” no vinculants: recomanacions prèvies necessàries en determinades matèries.

ii. Els dictàmens

- Expressen una opinió o valoració d'una situació o conducta. Normalment: prevista en els tractats (iniciativa pròpia o a instància d'una institució).
- Efectes jurídics: no vinculen els destinataris, però són susceptibles de diversos efectes:
 - Dictamen motivat Comissió art. 258-259 TFUE: possibilitat interposició recurs per incompliment.
 - Dictamen negatiu de la Comissió en el procediment legislatiu: el Consell ha de pronunciar-se per unanimitat.
 - Dictamen preceptiu d'una institució: la seua sol·licitud és necessària i pot influir en la validesa de l'acte.
 - Dictamen negatiu TJUE a tractat internacional: la UE no és pot vincular pel tractat.

c) Els actes que poden o no ser vinculants

i. Actes atípics

- Pluralitat d'actes no previstos en els tractats constitutius perquè en ocasions s'ha previst la competència però no el tipus d'acte per al seu exercici. Trets comuns:
 - Adoptats per les institucions.
 - Àmbits competencials UE.
- Art. 296 TFUE: control de legalitat del TJUE.

ii. Acords interinstitucionals

- Pràctica de la UE abans de la seua previsió en el Tractat.
- Art. 295 TFUE: PE, Consell i Comissió com a forma d'instrumentalitzar col·laboració entre les institucions que participen en el procediment normatiu.

d) Menció especial als actes de la política exterior i de seguretat comuna (PESC)

- PESC: competència especial que es regeix per regles i procediments específics, definides i aplicades pel Consell Europeu i el Consell (unanimitat).
- Art. 25 TUE: tres tipus d'actes diferents:
 - Orientacions generals.
 - Decisions que estableixen les accions que durà a terme la UE, les posicions adoptades per la UE i les seues modalitats d'execució.
 - Qualsevol classe d'acte destinat a enfortir la cooperació sistemàtica entre els estats.
- Art. 26 TUE: decisions PESC.

4. El dret internacional en l'ordenament jurídic de la Unió Europea

- UE: és una OI subjecte de DI i vinculats per totes les obligacions que els imposen les normes generals DI (DI consuetudinari), els seus tractats constitutius i altres tractats internacionals en els quals siguin part (DI convencional).

4.1. La validesa i importància de les normes internacionals en el dret de la UE

- Objectiu UE art. 3.5 TUE: respecte i desenvolupament DI. TJUE: quan la UE adopta un acte està obligada a respectar tot el DI (consuetudinari i convencional).
- Problemes recepció i efectes jurídics, poc regulats als tractats constitutius. TJUE jurisprudència pal·liativa:
 - Obligació d'examinar validesa dels actes afectada per discrepància amb DI.
 - Recentment: Sentència Kadi c. Consell i Comissió: problemàtica perquè ignora norma fonamental DI.
 - [Art. 351 TFUE](#): problemàtic.

4.2. Les classes de normes internacionals

a) El dret internacional consuetudinari

- El DI consuetudinari s'imposa a tots els estats i OI, sense la necessitat de cap norma d'acatament.
- Jurisprudència TJUE:
 - Silenci tractats constitutius.
 - Aplicació normes de DI consuetudinari: principi de bona fe; Conveni de Viena sobre dret dels tractats 1969;
 - Impugnació de validesa dels actes institucionals per contravençió amb normes de DI consuetudinari, perquè vinculen les institucions i formen part de l'ordenament UE.

b) El dret internacional convencional

- Hi ha diverses classes de tractats internacionals que plantegen problemes diferents en el DUE.

i. Els tractats internacionals subscrits pels estats abans de la seua pertinença a la UE

- Art. 351 TFUE: les disposicions dels tractats constitutius no afectaran drets i obligacions que resulten de tractats subscrits pels estats amb anterioritat: recórrer als mitjans DI per a eliminar les incompatibilitats. TJUE: dues hipòtesis:

- Un estat membre mitjançant els tractats constitutius assumeix una nova obligació contrària als drets que li reconeixia un tractat anterior: renuncia a exercitar els drets.
- Un estat membre mitjançant els tractats constitutius assumeix una nova obligació contrària a les obligacions que li imposava un tractat anterior: no afecta l'obligació de l'estat membre de respectar els drets de tercers estats. Les conseqüències:
 - ❖ Respecte a les institucions europees: obligació de no posar obstacles al compliment.
 - ❖ Respecte a la resta d'estats membres: no pot invocar les disposicions enfront de la resta d'estats per a justificar incompliments de les obligacions imposades pels tractats constitutius.

ii. Els tractats internacionals subscrits per la UE

- Manifestació de personalitat jurídica internacional: capacitat de subscriure tractats internacionals amb tercers estats i OI en les matèries de competència, explícita i implícita.
- Procediment subscripció regulat, però no la recepció i parcialment els efectes jurídics:
 - Procediment (art. 218, 207 i 2019 TFUE):
 - ❖ Elaboració del text del tractat: el Consell autoritza l'obertura de negociacions. Prèviament, Comissió i Alt Representant recomanacions i designar l'equip negociador que complirà les directius dels Consell.

- ✓ Conclusió: decisió del Consell autoritzant la signatura del tractat i, si escau, la seua aplicació provisional.
- ❖ Manifestació del consentiment UE: abans de decisió del Consell, intervenció del PE (excepte tractats PESC). La intervenció PE pot ser de dues classes:
 - ✓ Necessitat autorització prèvia en 5 casos taxats:
 - Acords d'associació.
 - Acord d'adhesió UE al Conveni Europeu per a la Protecció dels DH i de les LF.
 - Acords que creen un marc institucional específic en organitzar procediments de cooperació.
 - Acords que tinguen repercussions pressupostàries per la UE.
 - Acords que es refereixen als àmbits procediment legislatiu ordinari o, si es requereix l'aprovació del PE, al procediment legislatiu especial.
 - ✓ Consulta prèvia PE (termini: Consell).
- ❖ Per a evitar complicacions: art. 218 TFUE Sol·licitud dictamen al TJUE abans decisió Consell de celebració.
- Recepció dels tractats en el DUE: monista/dualista. TJUE: solució monista de recepció automàtica des de la seua entrada en vigor.

- Efectes jurídics en el DUE: art. 216.2 TFUE vinculació institucions i estats membres.
 - ❖ Tractats UE amb tercers estats i altres OI:
 - ✓ En cas incompliment: responsabilitat UE.
 - ✓ Els estats i les institucions: garantir l'observança de les obligacions generades i executar el tractat de bona fe.

iii. Els acords mixtos

- No està previst en els tractats constitutius que se celebren tractats internacionals en els quals són parts estats membres i la UE, a més d'un o diversos estats tercers o altra OI. TJUE: ha reconegut la possibilitat:
 - Àmbits competència estats i competència UE o àmbits competència UE en els quals els costos de finançament han de ser assumits directament pels estats membres.
 - Necessitat de garantir cooperació en el procés de negociació i subscripció, i en l'execució de les obligacions concretes: unitat de representació internacional de la UE. Per a evitar problemes, la UE no pren la decisió de subscripció (adhesió) fins que tots els estats membres hagen dipositat l'instrument de ratificació.

iv. Les decisions de representants dels governs dels estats membres reunits en el si del Consell

- Naturalesa jurídica complexa: TJUE depèn de si constitueix un acte típic o no i normalment no són actes de dret institucional derivat, sinó més pròxims als tractats internacionals.

v. Les decisions dels òrgans creats mitjançant tractats internacionals

- Tractats internacionals (acords d'associació o de cooperació): òrgans amb capacitat d'adoptar decisions vinculants jurídicament que desenvolupen les disposicions del tractat.
- Jurisprudència TJUE: mateix valor que els tractats internacionals que els van crear.
Conseqüències:
 - El TJUE és competent per a pronunciar-se amb caràcter prejudicial sobre el tractat i també sobre la interpretació de les decisions adoptades.
 - Perquè les disposicions de les decisions adoptades tinguin efecte directe, serà necessari complir els mateixos requisits que els aplicables a les disposicions del tractat (drets als particulars de manera clara i incondicional).
 - En cada cas, es decidirà si es publiquen DOUE o no, però la seua manca de publicació no afecta l'eventual efecte directe.

5. Les relacions de jerarquia

- Dues normes jurídiques de naturalesa diferent presenten un contingut contradictori: criteris de jerarquia que permeten solucionar els diferents tipus de conflictes normatius:
 - Relacions tractats internacionals / dret derivat institucional: el primers tenen una jerarquia superior.
 - Problemes quan el conflicte normatiu es produeix entre les normes dels tractats constitutius / normes DI:
 - ❖ Àmbit dret internacional: primacia del DI sobre el dret intern dels estats i de cada OI.
 - ❖ Art. 218.11 TFUE: control previ TJUE conformitat tractats amb els tractats constitutius.
 - Entre les diverses categories d'actes institucionals: no existeix cap norma encara que resulta obvi que els actes jurídics vinculants de la UE han de prevaler respecte als actes d'execució.

